

PROGRESUL

Abonamentul:

Pe un an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.
Pentru România și străinătate anual 10 cor.

Foaie socială-culturală.
Apare în fiecare Sâmbătă.

Redacția și Administrația Nr. 817.
Telefon Nr. 29.

Inchiderea crîșmelor.

E sigur că predicarea, resp. instrucția teoretică singură, nu e de ajuns la învingerea patimilor omenești. Aici nu e vorba numai de luminarea minții, ci și de influințarea directă a voinții. Ear la aceasta se recere mai mult, decît cunoștința teoretică. Spre exemplu. Acum vreo 20—30 ani s'a lansat ideia — care deja în Franța, durere, s'a realizat, „jos cu instrucția religioasă din școli! Fără aceia, numai prin influințarea conștiinții trebuie să creăm o generație, care cunoscînd binele și răul, pe acesta să-l incunjure, pe acela să-l urmeze numai pentru sine, fără orice motive religioase“. Și ce s'a întimplat? In cei din urmă 20 ani această învățătură „nepreocupată“ nu numai că nu a scăzut, dar a mărit în mod îngrozitor numărul criminalilor. Și acum vine un scriitor liberucuetător, E. Lepelletier și meditează asupra lucrului. „Inflorirea curioasă a criminalității, cu deosebire a criminaliștilor tineri, e un „dementi“ puternic pentru aceia cari acum 20 ani ne asurziau cu binefacerea științei, ca nobilitătoare de moravuri. E o iluzie mare, că rezultatele practice nu au concordat cu teoriile înalte și măgulitoare. Omul-animal, pelîngă toată instrucția și știința omenească, e tot atît de bestial, că înainte de aceia, ba cîteodată e și mai pervers... Știința nu numai că nu e în stare să aibă influință bună asupra criminalității, dar efectul e deadreptul stricacios. Nu citim meditații filozofice tigrilor de djungel; cea mai bună vorbire, ce le-o putem ținea, va fi totdeauna un glonț binenimerit.

Față de criminaliștii cei tineri, cari nu ne duc în evul mediu înapoi, ci în epoca ursului din peștere, prin crimele lor bestiale, nu numai că trebuie reînprospătate, dar trebuie perfecționate metodele vechi de tortură!»

Deci haid cu tortura! Aceasta e concluzia la care ajunge logica vestitului liberucuetător, după ce s'a convins că știința singură nu îndreptează moravurile.

Exemplul acesta mai bine ilustrează punctul nostru de vedere privitor la lupta împotriva alcoolismului. Și aici e vorba de insuficiența instrucției singure ca la criminalitate, și aici e vorba de lipsa unei voinți perfecte, ca la criminalitatea tinerească. Decî analogia e perfectă. Dar mai sînt și alte exemple. Luîndu-o în senz verbal: cîți sînt cari „predică apă și beau vin“, cîți sînt cari vorbesc, scriu împotriva alcoolismului, și totuși nu urăsc băutura? Cîți oameni inteligenți sînt cari dispun de condițiile intelectuale corăspunzătoare, și practica lor totuși e contrară! Ce voim atunci cu instrucția pură a poporului? Doar la vreme de epidemie poporul știe, căci e făcut atent, ce efect groaznic are atingerea cu cel molipsit, și totuși nu se acomodează, încît trebuie să întrevină chiar și forța; Românul prost mai bine își ascunde morbul, decît să satisfacă regulilor igienice. Ce voim atunci numai cu instrucția, fie orcît de intensivă, acolo unde nu-i vorba de o primejdie momentană, ci numai de un adevăr obiectiv, cumcă alcoolul subminează pe om, față de care subiective atît de mare fericire află omul în beție!...

Decî din partea noastră aflăm de sin-

gurul mijloc cu efect împotriva beției: *închiderea crîșmelor în toate Duminecile și sârbătorile*. In privința aceasta știm ce mari greutăți se întîmpină din partea statului, căruia cel mai bun izvor de venite e darea după beuturi, din partea celor interesați, cari pestetot pun pedeci. Cutoateacestea ne susținem părerea și accentuăm, că mintuirea poporului nostru de patima beției — mintuirea lui morală și materială — numai așa se poate spera, dacă vor fi crîșmele închise.

Ce e dar de făcut? Dela clasa stăpînitoare înzădar am aștepta inițiativa. In România bunăoară poți călători sate întregi, și abia dai de o crîșmă, și și aceia în mînă creștinească; la noi în fiecare sat: 2—3 crîșme. Alte state știu să-și subordoneze interesele materiale, — pe cari de altfel sigur și-le-ar putea îndestula pe altă cale dela cetățeni treji și morali — intereselor morale ale poporului. Noi trebuie, decî noi de noi, să inițiem; comunele să hotărască închiderea crîșmelor în zilele de sârbători, și să supună atari hotărîri spre aprobare. La început poate nu va reuși, dar dacă se va agita pe mai multe căi în interesul cauzei, dacă se va deștepta opinia publică din țara întregă, atunci scopul acesta se va ajunge ușor.

Decî intelectualii noștri, conducătorii poporului, să dea mai multă atenție acestui lucru, și toate comunele, unde sînt Români în majoritate, să hotărască închiderea crîșmelor. Comitatul, guvernul la început poate n'ar aproba, dar dacă nu vor fi numai cazuri sporadice, ci se vor pune mai toate comunele pe lucru în același timp, avînd de lucru cu o mișcare mai generală, dacă apoi se va

FOILETON.

Poate să dispară un om?

de L. T. Meade.

Mă numesc Charles Pleydell și sînt agent de afaceri. De un timp mi-s'au înmulțit mușterii foarte mult, și decî îmi pot considera situația ca excelentă. Ințr'o dimineață, către sfîrșitul lui Septembrie 1897 căpatai următoarea scrisoare:

Domnule,

Mă adresez către d-voastră, fiind îndemnată de un amic: generalul Cornvallis; a fost cu fata mea vitregă și cu mine pe bordul vaporului „Osperey“, care ne-a adus în Anglia. Voi veni eu, sau voi trimite pe cineva la d-voastră, către unsprezece ore. Generalul mi-a spus că mi-ați putea da un sfat bun în cauza unei chestii care mă interesează.

Fiind Spaniolă, și locuind mai mult în Brazilia, nu cunosc Anglia și nici obiceiurile engleze. Cutoateacestea doresc să închiriez o casă lângă Londra, și să mă așez înțr'nsa. Ceiace caut e, să fie o casă cu loc larg împrejur, cu pivnițe vaste, căci am intenția să instalez un laborator pentru a săvîrși niște cercetări științifice.

Voi plăti cum se cade. Un lucru este însă de mare însemnatate: casa trebuie să fie cit se

poate de aproape de Londra, ținîndu-se cont de condițiile înșirate mai sus.

Vă rog să primiți etc.

Stella Scaiffe.

Scrisoarea aceasta a fost trimisă din hotelul „Carlton“.

Îmi dete în gînd, că un client mă rugase cu cîteva luni înainte, să încerc a-i închiria casa ce o posedă înțr'o parte mai retrasă a Hampstead Heathului.

Ocazia era bună. Nimic nu-i putea conveni mai mult persoanei a cărei scrisoare o citii. Tot gîndindu-mă la afacerea asta, unul dintre secretarii mei îmi aduse o cartă de vizită cu numele: „Miss Muriel Scaiffe“.

Poruncii s'o conducă înlăuntru, și un moment în urmă, o Engleză sveltă, cu păr bogat, intră în odaie.

— Vin din partea d-nei Scaiffe, dinsa este cam obosită și deaceia m'a trimis pe mine înlocu-i. Ați primit și o scrisoare din partea mamei mele vitrege, așa-i domnule?

— Da, d-șoară. Poftim luați loc.

Ea se așeză. O privii cu atenție. Era tinără și frumoasă, dar pe față i-se vedea urma unei neliniști, ce nu o putea ascunde; surisul ei era plin de blîndețe și bunătațe.

— Mama vitregă a d-voastră, zisei, dorește locuință cu niște condiții particulare.

— Da, domnule, coudiții la cari ține ab-

solut... Vrea să fie instalată în opt zile. Credeți că e cu puțință?

— Posibil. Eu cunosc la Hampstead o proprietate numită „Roseraie“, care îi va conveni.

A rămas să ne întîlnim la „Roseraie“, la ora trei. La ora fixată mă găsiam acolo. O trăsură ajunsese deja mai înainte și apropiindu-mă de ea, se coborî dințr'nsa o damă de o statură înaltă, cu ochi negri și pătrunzători. Fata tinără n'a înșoțit-o.

— D-voastră sînteți d-nul Pleydell? întrebă dinsa înțr'o englezească perfectă.

— Da, doamnă.

— Ați văzut astă-dimineată pe fiica mea vitregă? Muriel mi-a spus că casa asta îmi va conveni desigur. Vreți să mi-o arătați?

Deschisei poarta: ne gasirăm înțr'o alee vastă. „Roseraie“, nelocuită de cîteva luni, părea foarte pustie. Spaniola însă păru încîntată. Lăuda arborii, aleea, casa și tot ce vedea. Observă că odăile sînt spațioase, coridoarele largi, și maicuseamă se bucură constatînd că pivnițele sînt enorme.

— Eu dau foarte mare importanță pivnițelor, zise ea. Eată aici una imensă. Va fi foarte bună pentru ceiace îmi propun să fac. Vom stabili un laborator, fratele meu și eu. Ah! ce-i drept, nici nu v'am vorbit încă de fratele meu, d-nul Merello. El va veni săptămîna viitoare. Noi sîntem niște savanți. Am venit în Anglia pentru a face niște experiențe foarte mari. Pe pămîntul acesta de libertate putem face orice. Noi simțim, domnule,

agita, se va întreprinde pe toate terenurile, dacă se va da o luptă sistematică și energică, prin congregații, în parlament, prin deputații demonstrative, atunci va trebui să se cedeze. Ar fi o mișcare, căruia nu i-s'ar putea atribui caracter politic naționalist, „iredentist”, ci pur cultural, față de care statul nu s'ar putea expune la judecata Europei întregi.

Să ne apucăm dar de această muncă, reclamată de interesul poporului.

Dr. Nicolae Brînzeu.

Psichologie modernă.

Viața e o taină, pe care mulți o trăesc, fără însă ca să reflecteze și numai odată asupra ei. Vorbă să fie; o trăesc, ca să fie trăită, apoi — noapte bună!

Abstrăgînd însă dela aceste anomalii simptomatice, observăm că modul de-a pricepe această viață, cu menirea ei, este afit de variat, pe cît de multe sînt capetele gînditoare.

În fața acestei chinuitoare probleme omul, vecinicul om curios, desgroapă din beznă șovăielilor tot mai multe și grave semne de întrebare; și chiar deaceia azi nu mai încapă îndoială, în astă privință dobitocul nostru rațional se cufundă pe zi ce merge tot mai mult în cleiul scepticismului.

Pentru ce se a analizat cîndva istoria omenirii, dacă a știut pătrunde și în miezul ei psihologic, lucrul nu pare o enigmă prea-prea înfricoșată. — Umblăm, ce-i drept, cu toții pe cărări nedesluite încă de mîntea omenească, și înzadar am și cauta omul care să ne poată mărturisi despre capătul astora. — Fenomenală nostimă și omenirea asta cu esoterismul ei!

De te avînti la un anumit diapazon deasupra ei, par'că o vezi ca pe „o turmă” (concept minunat de expresiv în Scriptură!) mișunînd toropită — fără excepție — la răsruce pe un moment, pentru că în celalalt să apuce nesmintit pe una din potecile, ce i-se imbiu. — Și omul nostru pornește. — Unde?

Aci apoi răspunsurile urcă tribuna rînd pe rînd: Vine, înainte de toți, omul cel firesc, cel cu judecată autonomă, vine, ca să zicem așa, geniul în toată splendoarea lui feerică. El vede pămînt și viață pămîntescă,

nimic alta. Un fel de epicurean. Formulează teorii minunate, cari toate au în vedere comoditățile și plăcerile omenești. Cucereste astfel de te sînge orcît și-ar și fi de puternice și intuitive dovezile combatante; și victimele nici nu-l bagă în seamă cînd le înjugă. Îl și urmăresc cu triumf, dar numai până la o etapă; la patul morții. Aci feeria de mai nainte dispăre ca o nălucă, ear victima, gregarul nostru, într'o clipă de reculegere întîrziată, își osîndește vizirul fără suflet și-i strigă disperat cu limbă de moarte; „*mai multă lumină!*” Eată deci eșecul! Răspusul a dat greș chiar la capăt.

Vin apoi sumedenii de concepții numite „religioase” (fețișism, brahmanism, budhism, mohametism, protestantism scl. scl.) cari toate cearcă a deslega problema unei *transacțiuni* prin moarte (dela care nu se dă dispenzație nimăru!) la viață. — Au toate mulți, chiar prea mulți credincioși; și dacă totuși programul lor, pe care-și bazează „transacțiunea” pomenită, nu răzbește: cusurul nu e a se căuta numai în lacune („nirvana” oțioasă la budhiști, plăcerile sexuale la mahometiști scl. scl...) cari figurează des în mijlocul multor alte norme de morală netăgădui valoroasă, cît mai virtos în faptul, că baza „transacțiunii” lor are prea multe coloraturi omenești; ear omul — această minune neexplicabilă, cu dorințele lui nesfîrșite, rîvnește înspre sfere infinite, nu se odihnește decît la un termen mai presus de fire.

Deja iudeismul represintă o dezlegare indiscutabil mai frumoasă a problemei vieții omenești, și dacă fariseismul nu biruia pe vremuri, idealismul trebuia să învingă definitiv înainte.

Deodată și faptul, că între altele însăși baza lui; *decalogul* a trecut întreg prin „Semnul Crucii” de pilastru al creștinismului nostru.

Nu voim să afirmăm prin asta, că doar credința noastră creștinească ar fi evoluția firească a iudeismului; accentuăm cu zisa de sus numai realitatea, că iudeismul curat ca atare (rămășițele lui răzlețe le mai păstrează Ovreii ortodoxi de azi) nimerise baza genuină a transacțiunii chestionată. Ce-a făcut creștinismul? Vom continua în numărul viitor.

I. Rosiu.

IGIENĂ.

Igiena fîntînilor.

Izvoarele îngenearal, dau omului cea mai bună apă de beut; deci ele trebuie căutate și îngrijite, fie că au scurgere naturală încît li-se pune numai un jghiab sau o țevă, fie că se captează și se conduc pe țevi igienice de tuciu sau și de plumb, cînd acesta nu vine în contact cu aerul descompunător (prin ceiace se pot întîmpla otrăvirii), sau infine prin conducte de olane. Țevile ori olanele trebuie să fie așezate sub pămînt la o adîncime de cel puțin un metru.

Apa de rîu (și de părăe) poate fi bună de beut numai în comunele apropiate de obîrșia lor, unde încă nu sînt spurcate de scursorile oamenilor și animalelor, ce ar vieții dinsusul comunei respective. Apa de rîu poate fi bună de beut și dacă trece printr'un stat filtrant, d. e. de nisip.

Apa din iazuri, (rîmnice, lacuri, băltoace și gropi) se poate bea numai supusă curățirii prin ferbere în clocot, apoi recită, sau prin filtrare, sau prin batere cu peatră acră. Din toate acestea numai ferberea dă apă *cu siguranță ferită* de necurățenii.

Fîntînile (puțurile) sursele mai des și aproape pretutindeni întrebuintate spre a da apă de beut pentru locuitorii dela țară și orașe, deaceia ele au trebuință de o îngrijire igienică temeinică avînd a fi supuse unei severe poliții sanitare. În acest scop este de recomandat:

1) Fîntîna cu *pompă*, căci aceasta apără mai bine apa din adîncime de a se infecta.

2) Fîntîna să fie așezată, adecă săpată, într'un *teren curat*, pe coastă, nu în vale unde ar putea fi inundată. Să fie cel puțin 10 m. sau și mai mult depărtate de case, de latrine, de haznale, de grajduri, de fabrici, de grămezi de gunoae și de orice necurățenii.

3) Să fie destul de *adînci*, adecă până se dă de nisip sau de petriș.

4) Să fie *ghizdurile* de lemn ori de peatră, ear aproape de suprafața cu ciment, ca să nu permită trecerea lichidelor murdare din afară în lăuntru; ghizdurile de afară vor fi înalte de un metru.

5) *Nivelul* dimprejur să fie înalțat, fără băltoace, în care scop are să fie împrejmuit de un caldarîm (pardoseală) într'o rază de 3 metri.

6) *Ciutura* (găleata) să aibă grații de fer (punte, cruce).

7) Apa să nu se ia din puțuri bîgînd în lăuntru cofa (donița) sau alte vase *ale casei*, și nici cofa să nu se pună pe marginea ghizdurilor cînd se toarnă în ea apă din ciutura.

8) Unde *știubeiele* nu se pot capta, deci neputîndu-ne lipsi de ele, acolo să li-se facă un *capac*, ca la orice fîntînă, cum și cauce mari de lemn pentru scos apă, legate cu un lăntșor de budău sau de un țapuș bătut în apropiere.

îmi sînteți atît de simpatic încît nu mă pot opri a nu vă spune, că sîntem în ajunul unei descoperiri extraordinare, pe care o va admira lumea întregă. Casa asta este chiar ceiace ne trebuie. Cînd vom putea intra în posesiune?

En pusei cîteva întrebări, răspunsurile fură satisfăcătoare, și, infine, plecai la Londra pentru a face un contract prin care „Roseraie” va fi închiriată d-nei Scaiffe, în schimbul unei chirii frumoase.

* * *

Trecură vr'o două săptămîni. Incepusem a uita întîmplarea asta, cînd într'o zi unul dintre slujbașii mei veni, urmat de tînăra fată cu părul frumos, care a fost zis că se numește Muriel Scaiffe.

Părea în prada unei vii agitații.

— Ași vrea să vă vorbesc, d-nule, zise ea. Ași putea fi singură cu d-voastră?

— Bineînțeles, răspusei. Făcuți slujbașului meu semn să ne lase singuri și arătați d-șoarei un scaun.

— Nu pot să șed, îmi zise. N'am timp. Sînt mereu urmărită. Veți înțelege îndată de ce am venit. D-voastră cunoașteți pe Oscar Digby, marele voiajor și explorator. El mi-a spus că ați fost cel mai bun amic al său. Din cauza asta am îndemnat pe mama mea vitregă să vi-se adreseze d-voastră pentru închirierea unei case. Digby este omul cel mai mare, cel mai nobil, al veacului său...

Ea se opri pentru a respira. Ochiul îi erau plini de lacrimi.

— Da, răspusei, Digby este amicul meu cel mai vechi. Îmi aduceți vești despre el? Unde e? Ce mai face?

— Este în drum spre Anglia... E posibil că a și debarcat. Viața lui va fi în primejdie din momentul ce va pune piciorul în Londra.

— Nu înțeleg ce vreți să ziceți.

— Nu pot să vă explic ceiace vreau să spun; nu îndrăznesc. Este amicul d-voastră, trebuie să-l scăpați.

— Să-l scap... de ce?

— Nu vă pot explica. Vă repet însă, că amicul d-voastre este în primejdie. Cu tot prețul țineți-l departe de noi. Cîmp am închiriat „Roseraie”, nu credeam că lucrurile vor ajunge pîn'acî. Nicî nu știam p'atunci că d-nul Digby vine la Londra, însă erî seară am auzit... Oh! domnule, nu vă pot spune mai mult. Aveți milă de mine și nu mă întrebați. Depărtați pe Oscar Digby de Roseraie și dacă e posibil nu mă destăinuiți. Dacă nu-l puteți deloc face să nu ne cerceteze, atunci spuneți-i că eu, Muriel Scaiffe, o doresc! Atît! Imposibil a face mai mult.

Ea tremura acum și mai tare. Luîndu-și batișta, își șterse fruntea de sudor și zise grăbită: — Trebuie să plec. Dacă s'ar auzi c'am fost aici, n'ași fi sigură de viața mea.

Vizita asta mă lăsă sub o impresie penibilă. Celebrul explorator Digby era cel mai bun prieten al meu din tinerețe. Noi am trăit odinioară în cea mai strînsă intimitate.

Mînezi mă întîlnii într'adevăr cu el. Fruntea lui lată, ochii vineți cu privirea sinceră și pătrunzătoare, brațele musculoase, toate semnalau la el o putere fizică și morală.

— Am ațtea lucruri a-ți spune. Am nevoie de tine, vechiul meu prieten. Veți avea să mă prezinti unui om de finanțe, dar celui mai îndrăzneț din cîți îi cunoști. Eu îl pot îmbogăți, și pe tine, și pe mine și pe mai mulți...

— Ei așa! Povestește-mi lucrul ăsta.

— Am făcut o descoperire extraordinară, și deaceia am venit aici așa în pripă. În bazinurile fluviilor Amazon și Essequibo este o țeară miraculoasă, încă destul de pușin cunoscută. Acolo, lingă lacul Amakou, se găsește un loc unde aurul acopere pămîntul cu imbelșugare. Am constatat că trebuie să fie cele mai bogate mine din lume. Acesta este încă un secret, și am venit la Londra pentru a pune afacerea în minile unui mare om de finanțe. Trebuie să formăm o societate, avînd un capital cam de 10 milioane. Pot deveni milionar, numai de nu s'ar auzi secretul acesta.

— Ai desigur copii, planuri, hărți?

— Bineînțeles. Însă deocamdată nu le voi arăta nimăru, nici chiar ție, prietene!

— Nicî n'am inzistat.

— Ca finanțiar nu cunosc la Londra pe vr'unul mai serios decît Horace Lancaster. Așa-i desigur omul de care a ai nevoie. Este însă dus la Paris pe vr'o opt zile. Poți să-l aștepti?

9) La fiecare fîntînă să fie un *jghiab* (uluc) pentru adăparea vitelor.

10) La fîntînile din interiorul comunelor să nu se admită *spălarea rufelor* nici topirea cînepii, inului sau teiului.

11) Fîntînile *părăsite* și *stricate* sau se vor desființa cu totul sau se vor repara.

12) Să se *curețe* puțul odată sau de mai demulteorî pe an, dupăcum se simte trebuința.

13) Spre a se *desinfecța apa*, să se arunce în puț vor nestîns dela 5-10 kilograme, după mărimea rezervoarului de apă și după aceea să se sleiască.

14) *Examenerea chimică și microbiologică a apelor de beat* să se facă în laboratorii (și în institute speciale) în mod treptat, începîndu-se cu cele mai suspecte, adică cu cele presupuse a fi mai încărcate cu materii organice vătămătoare.

Strămoșii noștri Romaniți au rămas și până azi de mirul lumii în privința procurării unei ape igienice. Vina a scăpat de tifos (lungoare) prin aducerea apei de beat dela munte. Și cișmelele din Dobrogea rămase dela turci ne arată că aveau ingineri iscușiți în căutarea apei. Dealtfel și la poporul nostru se găsesec destui meșteri, cari din practică știu unde pot găsi o apă bună pentru fîntînă. Regulile de mai sus le-am scris cu scop de a se îndemna lumea de a se îngriji de o bună apă de beat, care după spusa Românilor este „curată sănătate“.

Dr. Gh. Crăniceanu.

ECONOMIE.

Cum se schimbă gustul și mirosul laptelui.

Laptele își poate schimba mirosul și gustul în două chipuri, ș'anume: ori prin materiile cu cari se nutresc animalele, și atunci laptele se secernează prin glandulele de lapte, ori prin materii schimbate cari ajung în lapte după ce a ieșit din uger. În practică nu e totdeauna posibil a face un hotar limitat. Dacă d. e. mîncîncă fin muced, se poate produce deoparte secernearea laptelui poate în mod nefavorabil prin introducerea mîncărilor în stomac și mațe, dealtăparte laptele ieșit din uger i-a mirosul neplăcut dela finul muced, stricat. Această mucezeală exercită o influință stricăcioasă asupra mirosului și gustului laptelui, chiar și după ce am schimbat nutrețul. Dacă hrănim vitele cu produse fermentative, adică cu nutrețuri acre, îngrămădite una peste alta și cu nutrețuri amare, netrecute încă peste fermentația adevărată, se manifestă întotdeauna influința aceasta.

Atunci se dezvoltă, înloc de bacteriile fermentative, o altă grupă a acestor ființe mici, cari produc o descompunere și o schimbare a gustului nutrețului ce trec ori prin mațele animalelor, ori ce e mai probabil, direct în lapte. E cunoscut gustul rău al cartofilor stricați și degerați, a na-

— Sînt silit. Dealtfel trebuie să fie la Londra și niște Brazilieni, prietini de ai mei: doamna Scaiffe și fata ei vitregă, o tină engleză. Am primit dela d-na Scaiffe o scrisoare chiar în momentul cînd am părăsit Brazilia. Imi spunea că ei sînt în drum spre Anglia și m'a rugat să-i vizitez la venirea mea. Și fratele ei, d-nul Merello, este un om foarte plăcut.

Eu rămăsei un moment tăcut. În urmă zisei:

— Eu înlocul tău nu m'ași ocupa de oamenii aceștia. Am avut ocazie să aud unele lucruri, și...

— Ce? întrebă el mirat.

— Tinăra fată dorește absolut să nu-i cercezeți. Urmează sfatul ei, nu mă îndoesc că nu ți-l-a dat cu toată sinceritatea.

Spre a mea mirare Digby păru zguduit de vorbele mele.

— Într'adevăr, zise el, plimbîndu-se prin oada. Nu trebuie să revăd nici pe d-na Scaiffe, nici pe fratele ei... Sărmana Muriel! Îți spun, Pleydell, sînt amoretat de ea.

— Ea este foarte înfricată. Se poate că e absurd, însă eu i-am promis că nu-ți voi spune numele localității unde locuiesc ei de prezent.

Vedeam că Digby e năcăjit. După cîteva minute mă părăsi. Seara am luat masa împreună. El nu înceta a-mi vorbi despre descoperirea lui. Nu făcurăm nici o aluzie la d-na Scaiffe și început să sper că prietinel meu nu va cădea în mînile acestei femeii, pe care început s'o cred de o aventurieră.

pilor și a frunzelor de napf. Dacă dăm animalelor prea multe paie, atunci laptele adeseori are un gust amar.

Asemenea influințează asupra laptelui nutrețul imos și aprins și frunzele de arbori, de trifoi aprins, cantitatea mare de sămînță de in, asemenea apa rece de beat și ieslea necurată. Experiențele din Danemarca au dovedit că în foarte multe cazuri gustul laptelui a fost influințat de nutreț. A succes însă a înlătura gustul rău din lapte, dacă aerul, în care se găseau animalele l-au eliberat de materii descompunătoare. Aceasta o putem ajunge, dacă hrănim animalele după mulgere. O experiență foarte de recomandată.

E cunoscut că nutrețul pășunelor bune, a trifoiului roșu și a altor soiuri de trifoi, mai departe dacă adaugem napf, făină de ovăș și oriz, înbunătățesc gustul laptelui. Nutrețurile au chiar influință asupra consistenței untului. Finul și nutrețuri verzi, cari conțin multe erburi acre, păscutul de tîrziu toamna, fin tîrziu cosit, cele mai multe soiuri de paie și sfeclă, mai departe frunzele de cartofi, napf, făină de linte, plăcintă de sămînță de in, plăcintă de cocus etc. de regulă fac untul tare, pecînd moale îl fac ovășul, cucuruzul, săcara, făina de oriz, plăcinta de rapiță, plăcinta de sămînțe de floarea soarelui și țărițele de grîu. Trebuie să fim cu mare îngrijire în ce privește schimbarea nutrețului, ca untul să nu fie nici prea tare, dar nici prea moale.

Dacă untul e prea tare, atunci să nutrim vacile cu plăcintă de rapiță, cu făină de oriz și cu țărițe de făină de cucuruz. De-i untul prea moale, atunci să le dăm plăcintă de nucă de cocos.

O influință intensivă au asupra laptelui și erburile mirositoare. Laptele de vacă închină mult înspre a lua mirosul acestor erburi. Să nu suferim nicidecum ca să fumeze cineva și grajd sau unde păstrăm laptele, căci laptele îndată ia mirosul tutunului. Oleul de terpenin, toate oleurile eterice, canfora, ceapa usturoiului și totfelul de medicamente își transpun foarte înute mirosul asupra laptelui. Deaceia nu e consult să le ținem în grajd. Cudeosebire materiile de desinfecție, cari conțin carbol lisol, creolin și alte produse de ter. E destul să le folosim numai odată în grajd, ca laptele să ia cîteva zile gustul lor. Gustul e cuatit mai tare dacă folosim carbol amestecat cu calcin clorat.

Într'o mare neplăcere a ajuns o lăptărie din Copenhaga pentru că mai mulți mușterii s'au plîns, că laptele ce li-se liferează are un gust de carbol. În ziua următoare laptele a fost examinat și s'a constatat că tot laptele circa 500 kilograme dela 50 de vaci, a avut un miros și un gust de carbol, încît s'a declarat că nu se poate folosi pentru nutrire a oamenilor. Proprietarul a încercat a face din acest lapte unt, ceiace s'a și întîmplat, dar și untul a avut același miros și gust ca și laptele. Deabia în ziua a cincea laptele și-a căștigat gustul spre a putea fi beat, s'a clarificat apoi și s'a găsit că grajdul a fost curățit cu o soluție de 2 procente de carbol în care a fost amestecat puțin calciu clorat (var). După aerisire de 2 zile au folosit earășî grajdul.

Fiind laptele foarte simțitor, se recere să fim foarte precauți și cînd tratăm vacile cu medicamente. Numărul medicamentelor ce se eliminază prin lapte e foarte mare. Preparatele de fer foarte rar se e limitează, adică trecînd în lapte. Această împrejurare e foarte dureroasă, căci e imposibil de a produce lapte cu fer, ce s'ar folosi în contra anemiei (sărăciei de sînge) copiilor. Asemenea nu trece în lapte cuprul (arama), plumbul și antimonul. Foarte ușor se eliminază prin lapte, hidraginul, dar fără să aibă vr'o influință, ori îl dăm întem ori îl frecăm pe pele. Chiar iodul și arseniul trec foarte ușor în lapte. S'a încercat a se folosi toate aceste trei medicamente și la tratarea oamenilor, combinîndu-le cu lapte spre a-le face a fi ușor de mistuit. Totuși să pare că aceste până astăzi n'au ajuns la nicio însemnătate practică. În cantitate foarte mare se eliminază prin lapte acidul salicilic, carbolul, oleiul de croton, oleiul de ricin și frunzele de senna. E cunoscut cînd vacilor li-se dă ocazia de a mîncea în cantitate mare brîndușa de toamnă (în Transilvania ceapa cioarei, în Bucovina bălaura sau brîndușa morților), atunci dacă părțile vătămătoare ale acestor plante se eliminază în cantitate mare, produc la copii urdinări. Asemenea dacă mîncîncă în cantitate mare, măsălărițe, porcul spinos, neghină și plăcintă de ricin, toate aceste trec în cantitate mare în lapte. Trebuie să luăm în considerare că animalele pot suporta o cantitate

tate că mușt mai mare decît omul, și chiar o cantitate cît de mică de eliminte prin lapte așa d. e. morfina, strichina și veratina pot foarte ușor să pericliteze sănătatea copiilor.

De schimbarea laptelui ce provine în urma boalei de uger nu voim să ne ocupăm mai de aproape. Numai atita e de însemnat că ranele ugerului și sfîrcului provenite din mulgere prea dură, sau cînd mulgătorii bat animalele, sau că s'a bătut ele cu alte animale poate să treacă în lapte sînge. Cînd ugerul e inflamăat, atunci observăm că se formează puroi care poate trece, într'o cantitate mai mare, în lapte. În fine putem mulge numai puroi înloc de lapte. La începutul tuberculozei ugerului să pare că laptele trece prin o schimbare detot mică. **Plg.**

CRONICA.

Mercuri la 7 l. c. învățătorii din protopresbiteratul Oraviței și-au ținut prim adunare din anul acesta în frunțașă comună *Cacova*. După chemarea Duhului sfînt, oficiată de preoții *Valeriu Dabici* și *Petru Bernaz* — conform programului — ne-am adunat în școală, unde președintele despărțămîntului *Alexa Jianu*, prin o vorbire frumoasă în prezența membrilor, și a număroșilor oaspeți, declară adunarea deschisă. Veterinarul *Cristea* a vorbit frumos despre „Insoțirile de lăptărit și ouă“ apoi despre asigurarea vitelor — arătînd cu date statistice cum în țări străine prin astfel de tovărășii a ajuns poporul la o stare materială destul de bună. Adunarea i-a votat mulțumită, promișînd, ca învățătoarii vor lucra într'acolo ca și prin părțile noastre să se poată înființa astfel de insoțiri. A urmat după aceea dizertația „*Din erorile noastre*“ de inv. *R. Mihu* (Secaș); și „*Limba maghiară în noul plan de învățămînt și ocupațiunile silente*“ de inv. *Alexa Jianu*. Ambilor dizertații adunarea le-a exprimat mulțumire. S'a citit după aceea raportul casierului și al bibliotecarului, luîndu-se la cunoștință. Proxima adunare se va ține la *Măidan*. La fine s'a constituit despărțămîntul pe anul 1910/11 în modul următor: Președinte: *Alexa Jianu*; secretar: *Simeon Veveriță*; bibliotecar: *Achim Dabici*; casier: *Constantin Rusoveanu*. Prințul comun a fost în ospătăria „*Stanca*“ a băncii noastre „*Plugariu*“.

Rap.

Erî dimineață un dăngănit jalnic al clopotelor au vestit încetarea din viață a tinărului cancelist *Gheorghe Matesereanu*, din suburbiul Ogașul-mare, și a unui alt june, lăcătuș *Costa Tismonar* din „*Vorviz*“, repuși amîndoi de înfricoșata tuberculoză. Odihniască în pace!

Învățătorii ort. rom. din tractul Bisericii-albe, intrunindu-se Mercuri la *Racașdia*, au hotărît între altele și pedepsirea membrilor nepăsători ai Reuniunii inv. cari absentează mereu dela adunările generale ale despărțămîntului. Bine-au făcut.

A doua zi de Crăciunul catolic, societatea de diletanți din localitate va da, în teatrul orașului, frumoasa piesă „*Gyurkovics leányok*“ de F. Herceg.

Cum nu s'a mai pomenit de decenii încoaci, în orașelul nostru s'a lătit epidemia șcarlatinei, încît a trebuit să se închidă toate școlile primare din localitate. Eată efectul dezastruos poate și al soarelui cu dinți ce a luat locul gerului de earnă.

Nou membru fondator al bisericii din *Verset*: fostul învățător *Ion Miclea* din Voivodinț. Vivat!

Încăerarea ziarelor noastre o să ne aducă mult rău.

Un agent electoral din Bihor a pîrit pe *Mangra* pentru suma de 1000 cor.

În Japonia au fost osîndiți la moarte cei 40 de conspiratori împotriva micado-ului, în frunte cu scriitorul Dr. Kotoku, și soția sa.

Împăratul Wilhelm a oprit pe ofițeri de a mai fuma la baluri în sala de dans.

Posta Redacțiunii.

V. P. Gerliște. Primit. Se va publica.
I. T. Paris. Așteptăm cele promise.

Editor-proprietar: **Gheorghe Jianu**.
Redactor-responzabil: **Alexandru Purgariu**.

„Sentinela“,

institut de economii și credit ca societate pe acții
în Satul-nou (Révaujfalu),

eftuește toate operațiunile de bancă, cu deosebire acordă împrumuturi ipotecare pe pământuri din părțile Panciovei dela 500—700 coroane de juger. Primește depunerii în Cont-Curent și pe lingă libele cu

5% interese

capitalizate de douăori pe an, după cari plătește și darea. Primește depunerii de o coroană la săptămână cu asigurare pe viață pentru 1000—10000 coroane. Plătiri se pot face prin poștă, în care scop se trimit la cerere cecuri poștali și informațiuni în diferite limbi. Pentru depunerii cu asigurare pe viață se caută agenți în toate părțile.

10-3

Direcțiunea.

Premiat cu marele premiu Garnd Prix.

Cine dorește să aibă o față albă ca laptele, să folosească **crema americană, pudra americană și săpunul american**, care deparțează de pe față și de pe minii orcefel de pete, și întrece toate mijloacele de acest fel, întrebuintate până acum. Se capătă la: **Apoteca Sfintul Gheorghe în Oravița** (peste drum de prăvălia R. Goldstein).
Prețul unui borcan de cremă americană 1 coroană. Prețul pudrei americ. 1 cor. 50 fil. Prețul săpunului americ. 80 fil. Incontra durerii de dinți mai bune sînt piăturile americane. Prețul 1 cor.

10 porunci ale agronomului,

foarte însemnate în economie, le capătă ori cine gratis, franco posta, decît fără nicio cheltuială, cine scrie după ele la **Apotecarul Trnkoczy în Laibach**, în Kraina, Austria.

Banca de asigurare

„Transylvania“

fondată la 1868, primește asigurări de viață și asigurări în contra focului și în contra grindinei etc. în condiții foarte favorabile.

Valori asigurate: 105 milioane cor. -- Des-păgubiri plătite: 7½ milioane cor. Fonduri de rezervă: 2 milioane cor.

Informațiuni la Direcțiune în **Sibii**, strada Cisnădiei 5., la Agentura principală în **Arad**, la Agentura cercuală din **Oravia** și la Agenturile locale de prin diferite comune românești, reprezentate prin bărbați de ai noștri de toată încrederea.

La

Tipografia „Progresul“

în Oravița

se capătă

totfelul de tipărituri,
cu prețuri absolut solide.

Aviz.

Doritorii de a cumpăra

Stupii,

să se adreseze la **Dimitrie Gherga**, cantonier la calea ferată în Majdán Nr. 476. 30 de darabe, cu miere, provăzuți pentru erant în lăzi de Dzirzon, cu prețul de 14 cor. drb. și 16 cor. cu ladă cu tot, ear fără ladă 10 cor. darabul.

Tot la el se află de vînzare

3-1 **6 care de fîn,**

neatins nici de rouă, cu prețul cel mai ieftin.

Birou de informații.

Cunoscînd multe lipsuri ale publicului românesc din provincă, m'am hotărît să deschid în **Budapesta un birou de informații**, resp.

Agentură Românească.

Orc informații referitor la petițiile înaintate la ministerii și alte foruri, totfelul de informații comerciale și în general în **orce cauză** dau în restimp de 2-3 zile orcu răspuns, rezolvînd toate chestiile în modul cel mai cinstit.

Urgentez rezolvirea petițiilor; vorbesc în persoană cu referentul cauzei, exoperînd pe cît se poate o **rezolvire favorabilă**.

Primesc pentru a efptui orce comande și mijlociri comerciale.

Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate.

Fiind anunțat la vreme, la cerere aștept și la gară pe ceice au de lucru în capitală.

L. Olariu

Budapesta, Lajos-utca 141. III. 19.

În „Farmacia bătrînă“ a lui

Max de Knoblauch,

nou renovată, și ajustată modern, serviciu
x-7 prompt și culant.

AVIZ.

La **tîmplăria Iohan Formayer**

în Oravița

se pot comanda totfelul de mobile și lucrări pentru zidiri, cu prețuri absolut solide, fiindcă neavînd depozit, costișitor, e în măsură a lucra mai ieftin decît orcare. Pofțiți și vă convingeți!

La

Banca „Plugarul“ din Cacova

s'au făcut mari schimbări.

Banca „**Plugarul**“ a devenit adeverata bancă a plugarilor, că ea are la conducere mai mult plugari.

Banca „**Plugarul**“ e unica bancă care conduce gratuit asigurarea de vite a plugarilor.

Împrumuturile cele mai ieftine se pot face la banca „**Plugarul**“ din Cacova.

După depunerii camăta mai mare banca „**Plugarul**“ din Cacova o plătește?

Imprumuturi li-se dau plugarilor de-acum înainte cu următoarele condițiuni:

- a) Pe obligațiune cu intabulare în locul prim cu 6%/o
- b) Pe cambii " " " " " " 6½%/o
- c) " " " " " " al doilea " 7%/o

Depunerii se primesc la „**PLUGARUL**“ dela 1 cor. în sus. Se plătește camăta 5-5½ și 6%/o după mărimea sumei și după condițiile de depunere. Darea de venit banca o plătește.

Asigurarea de vite Fie care plugar cu suma de 2 fil. după 100 cor. la an, poate să-și asigure vitele în contra pagubelor, ba capătă doctor, oltuit, și medicină, gratuit. Sînt înscriși până acum 900 frați plugari din 22 comune. S'au desbăgubit

în anul 1909 pentru boi, vaci, cai, viței la 101 membri în preț de 20 mii cor.

Asigurări de viață se pot face în condiții favorabile la banca „**Plugarul**“.

Acții și Losuri de tot soiul, cumpără banca „**PLUGARUL**“ cu prețurile cele mai mari; cumpără și vinde realități și unelte agronomice.

Vin, răchie foarte bună, de prune, moale sau pre-friptă, se capătă la banca „**PLUGARUL**“.

Spirit rafinat, și spirit pentru preparat răchiu de bucate, se capătă la fabrica băncei „**PLUGARUL**“ în Surducul-mare.